

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 187/05-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. septembra 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Juraja Babjaka a Jána Lubyho prerokoval sťažnosť H. M., K., zastúpenej advokátkou JUDr. D. S., K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. E 215/02 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo H. M. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. E 215/02 v období od vydania nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 54/02 z 13. novembra 2002 porušené bolo.

2. H. M. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

3. Okresný súd Košice II je p o v i n n ý uhradiť H. M. trovy konania v sume 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún) do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet jej právnej zástupkyne advokátky JUDr. D. S., K.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 187/05-13 zo 4. júla 2005 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť H. M. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. E 215/02 v období od vydania nálezu ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 54/02 z 13. novembra 2002.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr 508/05 doručeným ústavnému súdu 9. júna 2005, v ktorom chronologicky opísal všetky úkony účastníkov a okresného súdu v napadnutom konaní od vydania nálezu ústavného súdu. Z obsahu podania okrem iného vyplýva:

„Ústavný súd SR nálezom zo dňa 13. 11. 2002 sp. zn. I. ÚS 54/02 rozhodol, že Okresný súd Košice II porušil v konaní pod sp. zn. E 215/02 právo H. M., aby sa jej vec

prerokovala bez zbytočných prietáhov a v primeranej lehote a prikázal Okresnému súdu Košice II vo veci konať.

V odôvodnení nálezu je opísaný postup súdu v konaní o výkon rozhodnutia proti povinnému J. M., bytom v K., ku dňu 20. 5. 2002. Sťažovateľka, ktorá v konaní vystupuje ako zákonná zástupkyňa oprávnených maloletých detí, namieta ďalšie porušovanie svojich práv postupom súdu v uvedenom konaní.

Uznesením zo dňa 14. 2. 2002, č. k. E 215/02-14 súd nariadil výkon rozhodnutia na uspokojenie pohľadávky oprávnených v sume 93.500,- Sk odpísaním pohľadávky z účtu povinného v peňažnom ústave. Dňa 6. 3. 2002 podal povinný proti uzneseniu o nariadení výkonu rozhodnutia odvolanie. V odvolaní povinný uvádza, že nie je možné viesť proti nemu výkon rozhodnutia, pretože žiaden nedoplatok na výživnom nemá a otázka dlžného výživného je predmetom dokazovania v trestnom konaní na Okresnom súde Košice II.

Po opakovaných žiadostiach bol predsedníčke senátu dňa 13. 11. 2002 predložený spis Okresného súdu Košice II sp. zn. 7 T 494/01. V tomto trestnom konaní bol obžalovaný J. M. uznaný vinným zo spáchania trestného činu zanedbania povinnej výživy. Obžalovaný v konaní predložil poštové poukážky, ktorými preukazoval uhradenie výživného, ktorého vymoženie je predmetom konania v konaní E 215/02.

Uznesením zo dňa 27. 1. 2003, č. k. E 215/2-28 súd zastavil výkon rozhodnutia do výšky 3.000,- Sk a v prevyšujúcej časti návrh povinného na zastavenie výkonu rozhodnutia zamietol. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť dňa 5. 3. 2003 a dňa 16. 4. 2003 dala predsedníčka senátu kancelárii pokyn na uloženie spisu do spisovne.

Dňa 22. 12. 2003 podala oprávnená návrh na čiastočné zastavenie výkonu rozhodnutia do výšky 60.000,- Sk. Uznesením z 18. 6. 2004, č. k. E 215/02-34 súd zastavil výkon rozhodnutia do výšky 60.000,- Sk a ponechal v platnosti nariadený výkon rozhodnutia na vymoženie sumy 34.500,- Sk.

Dňa 21. 6. 2004 oznámila S. s. a. s., Mestská pobočka K., že uznesenie o nariadení výkonu rozhodnutia vyraduje z evidencie, pretože účet povinného bol zrušený dňa 13. 10. 2003.

Povinný podal dňa 30. 7. 2004 odvolanie proti uzneseniu o čiastočnom zastavení výkonu rozhodnutia a žiadal o jeho úplné zastavenie, pretože dlžnú sumu uhradil v celom rozsahu.

Krajský súd v Košiciach uznesením z 30. 9. 2004 č. k. 11 CoE 64/04-43 zrušil uznesenie Okresného súdu Košice II zo dňa 18. 6. 2004 z dôvodu, že po zrušení účtu povinného dňa 13. 10. 2003 nebolo možné pokračovať vo výkone rozhodnutia odpísaním pohľadávky z účtu v peňažnom ústave, takýto výkon rozhodnutia je neúčinný a akékoľvek rozhodnutie o zastavení výkonu rozhodnutia je bezpredmetné.

Podľa právneho názoru Krajského súdu v Košiciach ak ešte existuje neuhradený dlh na výživnom je na oprávnených, aby podali návrh na iný spôsob výkonu rozhodnutia alebo na výkon rozhodnutia prikázaním pohľadávky z iného účtu povinného.

Sťažovateľka namieta porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ku ktorému malo dôjsť ďalším postupom Okresného súdu Košice II v konaní, vedenom na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. E 215/02.

Z obsahu súdneho spisu vyplýva, že výkon rozhodnutia odpísaním pohľadávky z účtu povinného v peňažnom ústave, nariadený uznesením Okresného súdu Košice II zo dňa 14. 2. 2002, č. k. E 215/02-14 sa stal neúčinným dňa 13. 10. 2003 po zrušení účtu povinného v S. s. a. s.

V ukončenom neúčinnom konaní o výkon rozhodnutia nemôže dochádzať k ďalšiemu porušovaniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, preto navrhujeme, aby Ústavný súd Slovenskej republiky ústavnej sťažnosti nevyhovel.“

Obdobné procesné úkony zistil aj ústavný súd z obsahu súdneho spisu a vyjadrení účastníkov. Okrem toho ústavný súd zistil, že okresný súd po vrátení spisu z Krajského súdu v Košiciach [28. októbra 2004 (ďalej len „krajský súd“)] 24. mája 2005 určil termín výsluchu povinného na 15. jún 2005.

Dňa 8. augusta 2005 bolo ústavnému súdu doručené stanovisko právnej zástupkyne sťažovateľa, z ktorého okrem iného vyplýva:

„Stanovisko predsedu Okresného súdu Košice II zodpovedá čo do faktografických údajov skutočnosti a už z tohto stanoviska možno dedukovať, že okresný súd po právoplatnosti nálezu sp. zn. I. ÚS 54/02 zo dňa 13. 11. 2002 nepostupoval bez zbytočných prietáhov ale naopak na základe nečinnosti okresného súdu do 13. 10. 2003 (zrušenie účtu povinným) a následného uznesenia okresného súdu z 18. 6. 2004 č. k. E 215/02-34, ktorým okresný súd okrem iného ponechal v platnosti nariadený výkon rozhodnutia na vymoženie sumy 34.500,- Sk bolo tou rozhodnou skutočnosťou, že sťažovateľka na základe tohto jej doručeného uznesenia (...) náhodne nájdenej 25.000,- Sk zadržala a uložila na vkladnú knižku detí, ktorým povinný dlhoval podľa neskôr odvolacím súdom zrušeného uznesenia z 18. 6. 2004 ešte sumu 34.000,- Sk, a ktorých 25.000,- Sk súd svojou nečinnosťou po právoplatnosti hore uvedeného nálezu ústavného súdu umožnil povinnému vybrať z účtu peniaze pred tým ako povinný zrušil svoj účet a následne svoje príjmy ukladať pod koberec aby nemusel svoj dlh na výživnom uhradiť v celej dlžnej sume zaostalého výživného. (...)“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“ a „práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote...“ podľa čl. 6 ods. dohovoru, čo je zásadne to isté právo, ktoré pre účastníka konania zaručuje čl. 48 ods. 2 ústavy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou,

účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ (napr. IV. ÚS 59/03), pričom „tento účel možno dosiahnuť zásadne až právoplatným rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (I. ÚS 76/03, II. ÚS 157/02). K vytvoreniu „stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (napr. III. ÚS 127/03). Toto základné právo sa uplatňuje aj v nútenom výkone súdnych a iných rozhodnutí. V takom druhu civilného procesu je účelom tohto základného práva to, aby sa po nariadení núteného výkonu bez zbytočných priet'ahov uskutočnil tento výkon (prípadne súdna exekúcia) tak, aby vymáhaný nárok bol čo najskôr, ak tomu nebránia dôvody relatívnej alebo absolútnej neprípustnosti núteného výkonu súdneho rozhodnutia, uspokojený.

Otázku existencie zbytočných priet'ahov aj v nútenom výkone rozhodnutia a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd podľa svojej konštantnej judikatúry (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03, II. ÚS 2/05) skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa právnej a faktickej zložitosti veci, správania účastníka konania a napokon aj spôsobu, akým v konaní postupoval súd.

Pri vyhodnotení doterajšieho konania okresného súdu vo veci sp. zn. E 215/02 podľa označených základných kritérií ústavný súd dospel k týmto záverom:

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd už v predchádzajúcom náleze sp. zn. I. ÚS 154/02 uviedol, že konanie o nariadenie výkonu rozhodnutia vzhľadom na jeho predmet, skutkovú a právnu povahu sporu nemožno hodnotiť ako zložitú vec. Ani okresný súd vo svojom vyjadrení netvrdil, že ide o zložitú vec.

2. Ústavný súd zo spisu okresného súdu a ani z vyjadrenia tohto súdu nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by boli v príčinnej súvislosti s úkonmi sťažovateľky a znamenali by spomalenie postupu súdu pri výkone rozhodnutia alebo by vytvárali procesné prekážky takého postupu, to znamená, že na namietanej dĺžke konania sa sťažovateľka svojimi úkonmi nepodieľala.

3. Čo sa týka postupu okresného súdu pri výkone rozhodnutia, je potrebné uviesť a zhodnotiť jeho podstatné úkony, najmä rozhodnutia súdu a na ne nadväzujúce postupy od vydania nálezu ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 154/02 z 13. novembra 2002.

Od tohto obdobia okresný súd 27. januára 2003 zastavil v časti výkon rozhodnutia (o vymoženie sumy 3 000 Sk) a v prevyšujúcej časti návrh povinného na zastavenie výkonu rozhodnutia zamietol. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť 5. marca 2003. Dňa 22. decembra 2003 podala sťažovateľka návrh na čiastočné zastavenie výkonu rozhodnutia, o ktorom okresný súd 18. júna 2004 rozhodol. Dňa 30. júla 2004 povinný podal odvolanie proti uzneseniu o čiastočnom zastavení výkonu rozhodnutia. Dňa 30. septembra 2004 krajský súd uznesenie súdu prvého stupňa zrušil a spis vrátil okresnému súdu 28. októbra 2004. Dňa 24. mája 2005 okresný súd určil termín výsluchu povinného na 15. jún 2005.

Z obsahu spisu vyplýva, že okresný súd bol v predmetnej veci absolútne nečinný bez akejkoľvek zákonnej prekážky v období od 27. januára 2003, keď rozhodol o zastavení výkonu rozhodnutia v časti o sumu 3 000 Sk, do 18. júna 2004, keď rozhodol o nároku sťažovateľky na čiastočné zastavenie výkonu rozhodnutia, a v období od 28. októbra 2004, keď mu bol spis vrátený z krajského súdu, do 24. mája 2005, keď určil termín výsluchu povinného na 15. jún 2005.

Ústavný súd obranu okresného súdu, „že výkon rozhodnutia odpísaním pohľadávky z účtu povinného v peňažnom ústave, nariadený uznesením Okresného súdu Košice II zo dňa 14. 2. 2002, č. k. E 215/02-14 sa stal neúčinným dňa 13. 10. 2003 po zrušení účtu povinného v S. s. a. s.

V ukončenom neúčinnom konaní o výkon rozhodnutia nemôže dochádzať k ďalšiemu porušovaniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, preto navrhujeme, aby Ústavný súd Slovenskej republiky ústavnej sťažnosti nevyhovel“, neakceptoval, pretože vo výkone rozhodnutia okresný súd po jeho nariadení postupuje z úradnej povinnosti

až do núteného splnenia vymáhanej pohľadávky [§ 265 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“)].

Ústavný súd pri hodnotení postupu okresného súdu prihliadol aj na skutočnosť, že napriek tomu, že ústavný súd už raz vyslovil nálezom, že základné právo sťažovateľky bolo v predmetnom konaní porušené, všeobecný súd neorganizoval počas troch rokov svoj procesný postup tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a skončená (§ 100 ods. 1 OSP).

Ústavný súd na základe týchto zistení mohol dospieť k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. E 215/02 od vydania nálezu ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 154/02 z 13. novembra 2002 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Aj napriek zisteniu ústavného súdu, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, neprikázal mu, aby vo veci sp. zn. E 215/02 konal bez zbytočných prietahov, vzhľadom na to, že táto povinnosť mu už bola uložená nálezom ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 154/02 z 13. novembra 2002.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne

o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 60 000 Sk. Dôvodom na uplatnenie tejto žiadosti je *„pocit právnej neistoty sťažovateľky v to kedy súd konečne vymôže výživné na mal. deti v celom rozsahu a kedy v súlade so zákonom ukončí exekučné konanie, ak ani po viac ako dvoch a pol rokoch od právoplatnosti nálezů ústavného súdu nevykonal exekúciu v celom rozsahu, lebo bol nečinný (resp. postupoval contra lege artis), čo sťažovateľka pociťuje ako revanš súdu za to, že podala skoršiu ústavnú sťažnosť“*.

Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy aj priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľke. Pri jeho priznaní ústavný súd vychádzal z princípov spravodlivosti a z potreby zavŕšenia ochrany základných práv. Sťažovateľka musí za daných okolností pociťovať určitú beznádej vo svojej veci, ak okresný súd napriek tomu, že o zbytočných priesťahoch v konaní pred ním už rozhodol ústavný súd, vo veci nekonal. Podľa názoru ústavného súdu nemožno pripustiť, aby sa takým spôsobom, aký bol zistený v tejto veci, nerešpektovali a porušovali základné práva účastníka konania pred všeobecným súdom. Takýto prístup všeobecných súdov k nálezom ústavného súdu a k odstraňovaniu príčin vedúcich k záverom o porušovaní základných práv účastníkov ohrozuje dôveru občanov k princípom právneho štátu. Opierajúc sa i o svoje predchádzajúce rozhodnutia (napr. IV. ÚS 139/03, IV. ÚS 140/03, IV. ÚS 307/04) považoval ústavný súd za primerané priznať sťažovateľke sumu 30 000 Sk.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. D. S. Sťažovateľka požadovala úhradu trov konania vo výške 5 302 Sk.

Ústavný súd zistil, že uplatnená suma trov právneho zastúpenia spolu 5 302 Sk je v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb účinnej od 1. januára 2005 v znení vyhlášky č. 279/2005 Z. z.. Preto ústavný súd priznal právnej zástupkyňi sťažovateľky úhradu trov právneho zastúpenia v požadovanej výške.

Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. septembra 2005